

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
BANKING AGENCY OF FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2002.

Sarajevo, august/kolovoz 2002.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. juna 2002. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site kontrola).

U V O D **1**

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **2**

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

- 1.1. Dozvole za osnivanje banaka** **2**
- 1.2. Struktura vlasništva** **3**
- 1.3. Kadrovi** **5**

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

- 2.1. Bilans stanja** **7**
 - 2.1.1. Pasiva (Obaveze i kapital)** **10**
 - 2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive** **12**
 - 2.1.3. Kapital – snaga i adekvatnost** **17**
- 2.2. Profitabilnost** **19**

III. Z A K L J U Ć A K **21**

P R I L O Z I

I. UVOD

Bankarski sektor u Federaciji BiH završio je prvo polugodište uspješno i zadržao pozitivne trendove iz prošle godine. Prema podacima koje su banke dostavile Agenciji za bankarstvo FBiH, na isteku prvih šest mjeseci ove godine aktiva bankarskog sistema iznosila je 4,1 milijardu konvertibilnih maraka ili devet odsto više nego na isteku prethodne godine. Pri tome, došlo je do rasta kredita za 30 odsto tako da ukupni plasmani privredi i stanovništvu iznose preko dvije milijarde KM. Zbog povećanja obima kreditiranja zabilježen je pad novčanih sredstava koje države banke – sa 1,78 milijardi KM na kraju prošle godine – na 1,58 milijardi posljednjeg dana juna.

Posebno je značajno da je došlo i do kapitalnog jačanja banaka. Ukupni kapital porastao je tokom prvih šest mjeseci za 95,5 miliona KM ili za 15 odsto i sada iznosi 736 miliona. Takav efekat polučeno je, u prvom redu, zahvaljujući dokapitalizaciji dvije banke (62,5 miliona KM) i usmjeravanju dobiti iz prošle godine u osnovni kapital. Stopa kapitaliziranosti banaka poboljšana je i iznosi 17,1 odsto što je za 2,1 odsto bolje nego na kraju prošle godine. Međutim, koeficijent adekvatnosti kapitala je za 2,2 odsto lošiji i na nivou sektora iznosi 21,2 odsto.

Istovremeno, depoziti su povećani za devet odsto i iznose ukupno 3,15 milijardi. U tome, štednja stanovništva je milijardu i 349 miliona što je povećanje od 2,5 odsto u odnosu na kraj prošle godine. Primjetno je i da se struktura štednje po ročnosti postupno poboljšava – dugoročni ulogi sada čine 19,8 odsto ukupne mase – ranije 14,7 odsto.

Posmatrano po vlasničkoj strukturi, nije bilo bitnijih promjena iako je udio stranog kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu sistema porastao sa 63,2 na 67,8 odsto i dostigao iznos od 355 miliona KM. Trenutno, u stoprocentnom stranom vlasništvu je šest banaka u FBiH, devet ih je u pretežno stranom vlasništvu (60 do 99,7 odsto), a u pet banaka je strani kapital prisutan kao manjinski (dva do 42 odsto).

Mada je poboljšana, profitabilnost većine banaka još uvijek nije zadovoljavajuća. Na nivou sistema devet banaka je ostvarilo gubitak (osam miliona KM) dok je 21 banka poslovala pozitivno uz ukupnu dobit od 18,9 miliona. Dakle, na nivou sistema ostvarena je dobit od skoro 11 miliona KM. Posmatrano po strukturi, ukupni prihod od neto kamatnih marži dostigao je 41 odsto (dva odsto više nego ranije), a operativni prihodi sada iznose 59 odsto (dva odsto manje nego ranije). Odnos troškovi/ukupni prihod takođe je popravljen. Troškovi sada čine 95 odsto ukupnih prihoda što je za tri odsto bolje u odnosu na prethodni period.

Analiza bankarskog sistema Federacije BiH s aspekta rasta bilansne sume i uočljivih, formiranih grupa u okviru toga pokazuje da je 14 banaka na kraju juna imalo aktivu manju u odnosu na prethodnu godinu dok je u pet banaka aktiva porasla za 20 i više odsto. Gotovo polovina ukupnog porasta bilansne sume u sistemu (162 miliona) odnosi se na samo jednu, najveću banku u sistemu.

Uočljiva je i tendencija “raslojavanja” banaka po veličini aktive. Dvije banke u Federaciji BiH imaju aktivu veću od 500 miliona KM, između 300 i 500 miliona je aktiva u naredne dvije, a između 100 i 300 miliona u sedam banaka. Preostalih 19 banaka ima aktivu nižu od 100 miliona pri čemu njih 11 ispod 50 miliona. Dvije najveće banke države 36,2 odsto ukupne aktive sistema, naredne dvije još 16,3 odsto. Praktično 11 najvećih banaka ima aktivu od 3,3 milijarde ili 81 odsto aktive sistema, a banke sa aktivom ispod 100 miliona imaju učešće od 19,3 odsto. Paralelno, 11 najvećih banaka države i više od 84 odsto ukupnih depozita, a u šest banaka je koncentrisano 74 odsto ostvarene dobiti na kraju prvog polugodišta.

Najveća promjena u prvom polugodištu dogodila se u obimu kredita. Krediti su povećani za 517 miliona KM ili 30 odsto u odnosu na kraj prošle godine. Ovakav rast nosi i opasnost povećanja rizika o čemu organi upravljanja i rukovođenja moraju voditi računa, tim prije što dolazi narušavanja roene usklađenosti izvora i plasmana. Naime, povećan je obim dugoročnih kredita (66 odsto ukupnih), posebno datih stanovništvu (čak 91 odsto je dugoročnih). Inače, od ukupnih kredita 42,8 odsto je dato stanovništvu što znači da su ti plasmani povećani za 54 odsto ili za 336 miliona KM.

Prema izvještajima banaka, transakcije s povezanim licima bilježe rast. Na kraju juna ove godine one su dostigle iznos od 61,9 miliona KM što je u odnosu na kraj prošle godine povećanje od preko 20 odsto.

Parlament Federacije BiH usvojio je u avgustu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama koji je već stupio na snagu. U najkraćem, izmjene i dopune postojećeg Zakona o bankama u funkciji su dalje dogradnje pravnog okvira za osnivanje i rad banaka u Federaciji BiH. Detaljnije i preciznije se uspostavljaju pravila za opreznije, sigurnije i uspješnije poslovanje, upravljanje i rukovođenje, rješavanje problematičnih situacija u bankama, superviziju. Uz to uvedeni su zaštitni mehanizmi koji treba da smanje rizik depozita čiji izvor su javni prihodi. Svim ovim se stvaraju pretpostavke za još dosljedniju primjenu međunarodnih principa bankarskog poslovanja.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

Dozvole za obavljanje bankarskih poslova, koje izdaje FBA, sa 30. 06. 2002. godine imala je 31 banka u Federaciji BiH. Sve su obavljale bankarsku djelatnost i imale obavezu da izvještavaju FBA koja je, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, vršila kontrole izvještaja (off site kontrole) kao i kontrole na licu mjesta (on site).

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, saglasnosti i odobrenja

U periodu do 30. 06. 2002. godine FBA je ukinula dvije bankarske dozvole zbog statusne promjene pripajanja (Depozitne banke d.d. Sarajevo i Šeh-in banke d.d. Zenica). U istom periodu podnesen je jedan novi zahtjev za izdavanje dozvole za rad. Dozvola za osnivanje i rad HVB Banke BiH d.d. Sarajevo je izdata u maju 2002. godine ali banka nije bila upisana u sudski registar do 30.06.2002.

Privremenu upravu na dan 30. 06. 2002. godine imale su četiri banke:

- Gospodarska banka dd Mostar,
- Mostarska gospodarska banka dd Mostar,
- Hercegovačka banka dd Mostar,
- UNA banka dd Bihac

Izuzev Hercegovačke banke dd Mostar, u kojoj je privremena uprava uvedena odlukom Visokog predstavnika za BiH, u ostalim je razlog uvođenja privremene uprave bilo neispunjavanje zakonom propisanih uslova poslovanja.

Banke su se tokom prve polovine 2002. godine uglavnom pridržavale zakonskih i propisa koje je donijela FBA za izdavanje saglasnosti, odobrenja ili dozvola koje se odnose na statusne ili statutarne promjene, imenovanje generalnog direktora, otvaranje novih poslovnih jedinica, ulaganja u druga pravna lica, emisije i otkup dionica, obavljanje unutrašnjeg platnog prometa...

Dozvolu za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa 30. 06. 2002. godine imalo je 29 banaka, od kojih jedna za unutarbankarske transakcije, a 28 za međubankarske transakcije. U odnosu na 31. 12. 2001. godine dozvolu za međubankarske transakcije dobila je Bosna Bank International d.d. Sarajevo. Apliciranje za dobijanje dozvole za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa je otvoren proces.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 06. 2002. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 25 banaka (80,6%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu 6 banaka (19,4%)

Poseban problem u pogledu definisanja strukture vlasništva banaka u proteklom periodu bio je vezan za promjenu same strukture vlasništva nad bankama u korist privatnog vlasništva, te utvrđivanje statusa postojećih struktura vlasništva, posebno u "starim društvenim/državnim bankama".

Na osnovu dobijenih dokumenata i prethodnih i/ili intervencija u međuvremenu, kao i na osnovu registracija kod nadležnih sudova svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 30. 06. 2002. godine.

Struktura vlasništva može se promatrati i sa aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala².

Tabela 1 : *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

-u mil.KM-

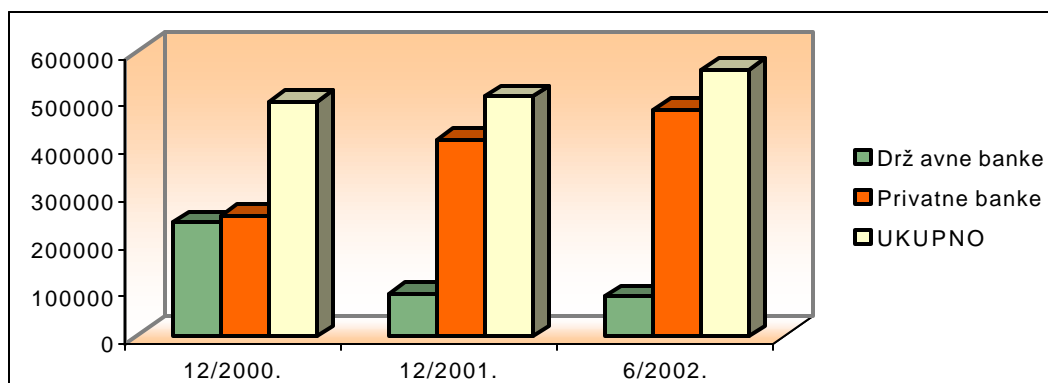
BANKE	31.12.2000.		31.12.2001. ³		30.06.2002.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	240.139	48%	90.800	18%	84.332	15%	38	93
Privatne banke	255.135	52%	414.312	82%	477.545	85%	162	115
UKUPNO	495.275	100%	505.112	100%	561.877	100%	102	111

¹ Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Podatak iz bilansa stanja po shemi FBA.

³ U svim tabelama podaci sa stanjem na dan 31.12.2001.godine su iz revidiranih finansijskih izvještaja (nakon obavljene eksterne revizije).

Grafikon 1: Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)

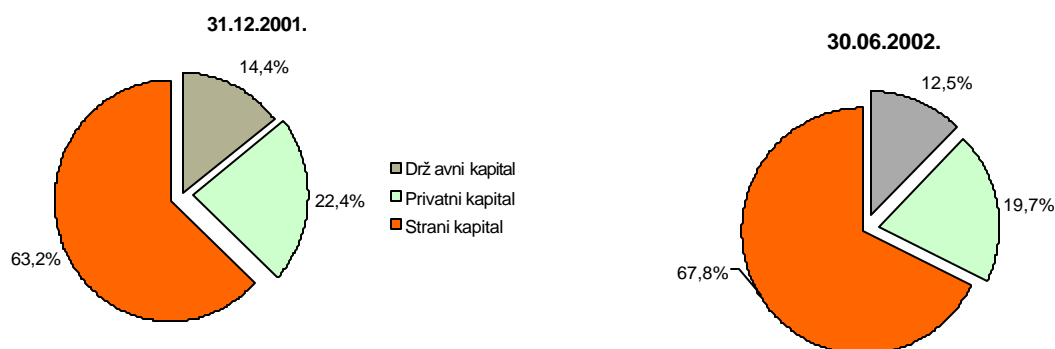
Detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala⁴ banaka u Federaciji BiH dobije se analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka.

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

- u 000 KM -

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2000.		31.12.2001.		30.06.2002.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	220.847	42,9	65.862	14,4	65.457	12,5	30	99
Privatni kapital (rezidenti)	159.325	30,9	102.943	22,4	102.786	19,7	65	100
Strani kapital (nerezidenti)	135.201	26,2	289.951	63,2	354.516	67,8	215	122
UKUPNO	515.373	100,0	458.756	100,0	522.759	100,0	89	114

Grafikon 2: Pregled strukture vlasništva (dionički kapital)

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u dva segmenta: privatizacija postojećeg državnog kapitala u većinskim privatnim bankama i dalji priliv stranog kapitala (najvećim dijelom stranih banaka).

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 30. 06. 2002. godine niži je za 1,9% u odnosu na 31. 12. 2001. godine, a što je rezultat porasta i u apsolutnom iznosu i procentualno

⁴ Vlasništvo na dioničkom kapitalom (bez kapitala koji se odnosi na stambeni fond), prema podacima dobijenim od banaka.

učešća stranog kapitala. U strukturi dioničkog kapitala sa 30. 06. 2002. godine udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je svega 1% ili 6,6 miliona KM.

Najveće izmjene u vlasničkoj strukturi u prvoj polovini 2002. godine odnose se na učešće kapitala privatnog (domaćeg) sektora i stranog kapitala.

U odnosu na 31. 12. 2001. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 22,4% na 19,7%, dok je istovremeno povećano učešće stranog kapitala sa 63,1% na 67,8%. Ove promjene se odnose na većinski privatne banke, a rezultirale su po dva osnova : s jedne strane ulazak stranog kapitala putem kupovine dionica (promet dionicama) od postojećih vlasnika (rezidenata-pravnih i fizičkih osoba), a s druge strane najvećim dijelom po osnovu dokapitalizacije dvije banke u stranom vlasništvu.

Reformski pomaci i stabilizacija stanja u bankarskom sistemu doveli su do većeg priliva stranog kapitala i to prvenstveno stranih banaka. Pozitivan trend povećanja učešća stranog kapitala u bankama u Federaciji vjerovatno će biti nastavljen i u narednom periodu.

1. 3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 06. 2002. godine bilo je zaposleno ukupno 4.929 radnika, od čega u bankama s većinskim državnim kapitalom 11%, a u privatnim bankama 89% od ukupnog broja zaposlenih.

Tabela 3 : Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	30.06.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Državne banke	1.253	554	560	44	100
Privatne banke	3.036	4.056	4.369	134	108
UKUPNO	4.289	4.610	4.929	107	107
Broj banaka	37	32	30		

U odnosu na 31. 12. 2001. godine broj zaposlenih je povećan za 7% ili 319 radnika i to u privatnim bankama.

Tabela 4 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	30.06.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Visoka stručna sprema	1.334	1.434	1.585	107	110
Viša stručna sprema	405	467	491	115	105
Srednja stručna sprema	2.331	2.483	2.616	107	105
Ostali	219	226	237	103	105
UKUPNO	4.289	4.610	4.929	107	107

Jedan od pokazatelja uspješnosti bankarskog sistema, te pojedinačne banke, jeste omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje uspješnosti u poslovanju i banke i sistema u cjelini.

Tabela 5 : *Aktiva po zaposlenom*

BANKE	31.12.2000.			31.12.2001.			30.06.2002.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Dž avne	1.253	772.559	616	554	378.256	684	560	376.525	672
Privatne	3.036	1.766.760	582	4.056	3.390.869	836	4.369	3.740.695	856
UKUPNO	4.289	2.539.319	592	4.610	3.769.125	818	4.929	4.117.220	835

Na kraju prve polovine 2002. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 835 hiljada KM aktive, što je neznatno bolje u odnosu na kraj 2001. godine. Kod drž avnih banaka ovaj pokazatelj je lošiji od istog za privatne banke, odnosno bankarski sektor.

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 129 hiljada KM do 1.933 hiljade KM aktive po zaposlenom. Kod sedam banaka aktiva po zaposlenom manja je od 350 hiljada KM što ukazuje na prevelik broj zaposlenih u odnosu na visinu aktive, a ima za posledicu visoke operativne troškove što se negativno odraž ava na profitabilnost ovih banaka. S druge strane, za devet banaka isti pokazatelj prelazi iznos od jednog miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke (po shemi MMF-a i po shemi FBA) koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno uz bilans stanja po shemi FBA koji sadrži e detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izlož enost deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaje o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji poslovanja urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim drž avnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi “punog” bilansa stanja raščlanjenog na : pasivni , neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka sa većinskim drž avnim kapitalom⁵.

⁵ Neke od drž avnih banaka u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti drž ava.

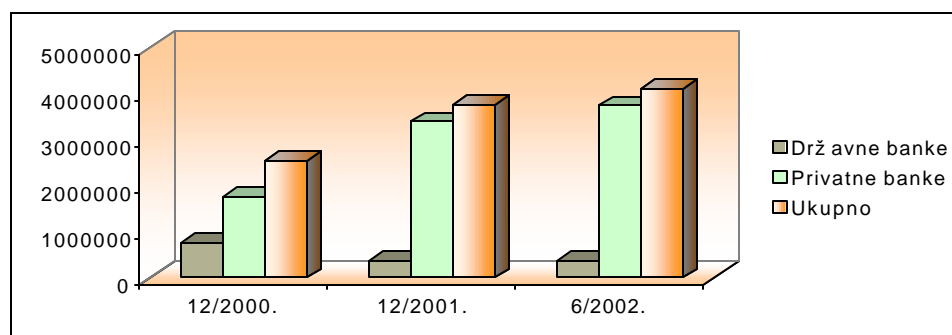
2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 30. 06. 2002. godine, iznosila je 4,1 milijardu KM, što je za 9% ili 348 miliona KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2001. godine.

Tabela 6 : *Bilans stanja*

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	30.06.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (IMOVINA):					
Novčana sredstva	1.025.813	1.783.234	1.583.320	174	89
Vrijednosni papiri	3.912	47.192	46.790	1.206	99
Plasmani drugim bankama	20.311	25.355	13.125	125	52
Kreditni - neto	1.142.651	1.572.692	2.074.184	138	132
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	283.436	273.981	275.726	97	101
Ostala aktiva	63.195	66.671	124.075	105	186
UKUPNA AKTIVA	2.539.318	3.769.125	4.117.220	148	109
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	1.763.000	2.900.613	3.151.022	165	109
Uzete pozajmice od drugih banaka	6.761	5.550	3.289	82	59
Obaveze po uzetim kreditima	188.448	253.269	270.434	134	107
Ostale obaveze	85.835	104.581	130.598	122	125
K A P I T A L					
Kapital	495.275	505.112	561.877	102	111
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	2.539.318	3.769.125	4.117.220	148	109

Grafikon 3 : *Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi*

Navedeni rast odnosi se isključivo na sektor privatnih banaka kod kojih je aktiva povećana za 10% ili 350 miliona KM, dok državne banke kao sektor na kraju prve polovine 2002. godine imaju aktivu manju za 1% ili 2 miliona KM.

Iako je trend rasta bilansne sume na nivou sistema nastavljen, analitički podaci po bankama ukazuju da je kod 14 banaka aktiva manja u odnosu na prethodnu 2001. godinu, dok je pet banaka imalo stopu rasta aktive preko 20%. Ipak treba istaći da se od ukupnog rasta bilansne sume u posmatranom periodu gotovo polovina iznosa (162 miliona KM) odnosi samo na jednu banku koja je ujedno i najveća banka po visini aktive u sistemu.

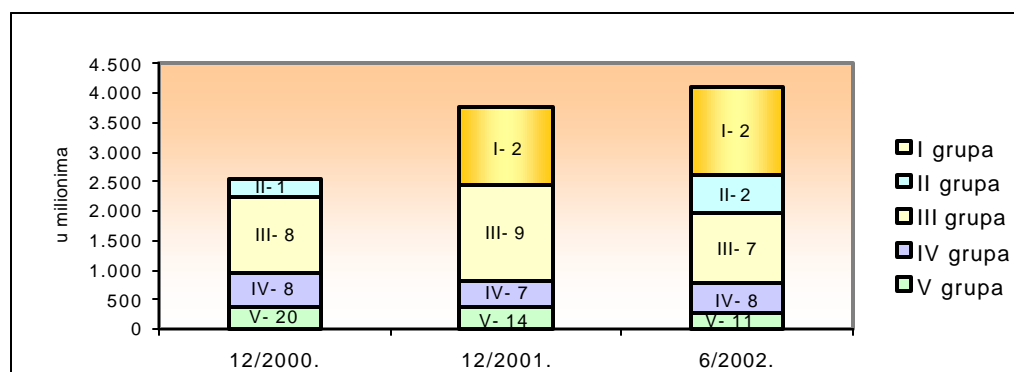
Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, može se zaključiti da je i dalje prisutan trend rasta banaka iz prve dvije grupe (aktiva preko 500, odnosno 300 miliona KM). S druge strane, 19 banaka ima aktivu manju od 100 miliona KM, s tim da se smanjuje i njihov broj i aktiva u apsolutnom iznosu i relativno kroz učešće u ukupnoj aktivi bankarskog sistema, što je pozitivan trend.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁶ u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM) :

Tabela 7: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2000.			31.12.2001.			30.06.2002.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
Preko 500	-	-	-	1.315	34,9	2	1.490	36,2	2
300 do 500	309	0,1	1	-	-	-	673	16,3	2
100 do 300	1.272	50,2	8	1.632	43,3	9	1.160	28,2	7
50 do 100	576	22,7	8	460	12,2	7	522	12,7	8
Ispod 50	382	15,0	20	362	9,6	14	272	6,6	11
UKUPNO	2.539	100,0	37	3.769	100,0	32	4.117	100,0	30

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

Učešće 11 najvećih banaka u ukupnoj aktivi banaka sa 30. 06. 2002. godine iznosi 81% ili 3.323 miliona KM. Istovremeno, najbrojnija grupa od 11 banaka s aktivom manjom od 50 miliona KM ima učešće od svega 7%.

Rast bilansne sume je najvećim dijelom rezultat porasta depozitnog potencijala (za 9% ili 250 miliona KM) i kapitala (za 11% ili 57 miliona KM).

S druge strane, iako su izvori (depoziti i kapital) značajno porasli, u aktivi (imovini) banaka novčana sredstva su smanjena za 11% ili 200 miliona KM zbog intenzivnijeg povećanja kredita⁷ koji su u prvoj polovini 2002. godine imali stopu rasta od 30% ili 517 miliona KM.

U sljedećoj tabeli i grafikonima dat je uporedni pregled najznačajnijih bilansnih pozicija aktive i pasive bilansa banaka :

⁶ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

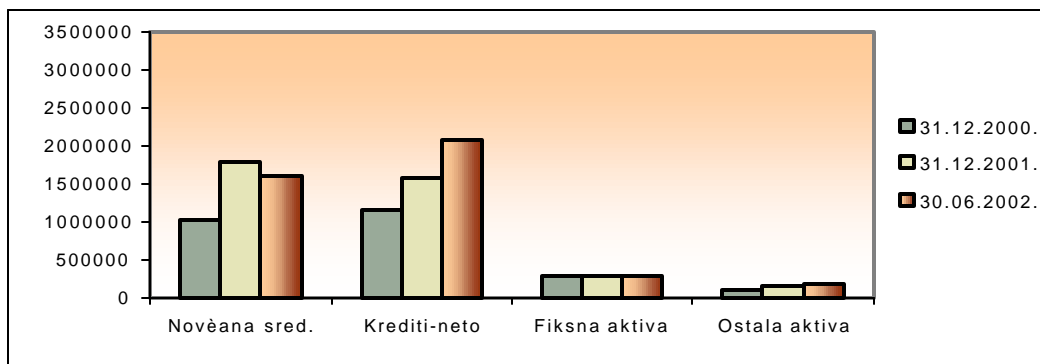
⁷ Bruto-kreditni (podatak iz bilansa stanja)

Tabela 8: *Struktura bilansa banaka*

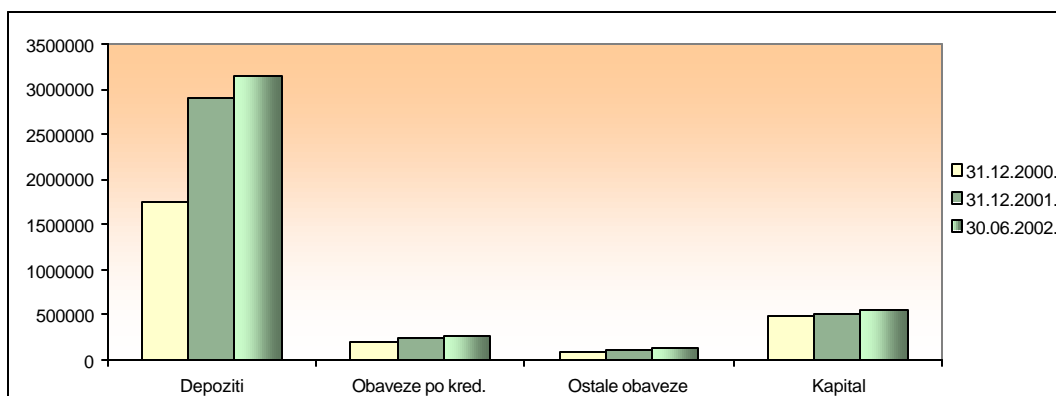
- u %-

O P I S	UËEŠÆE		
	31.12.2000.	31.12.2001.	30.06.2002.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novèana sredstva	40,4	47,3	38,5
Vrijednosni papiri	0,2	1,3	1,1
Plasmani drugim bankama	0,8	0,7	0,3
Kredit - neto	45,0	41,7	50,4
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	11,2	7,2	6,7
Ostala aktiva	2,4	1,8	3,0
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	69,4	77,0	76,5
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,3	0,2	0,1
Obaveze po uzetim kreditima	7,4	6,7	6,6
Ostale obaveze	3,4	2,7	3,1
K A P I T A L			
Kapital	19,5	13,4	13,7
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 5: *Struktura aktive bilansa banaka*

Grafikon 6: *Struktura pasive bilansa banaka*

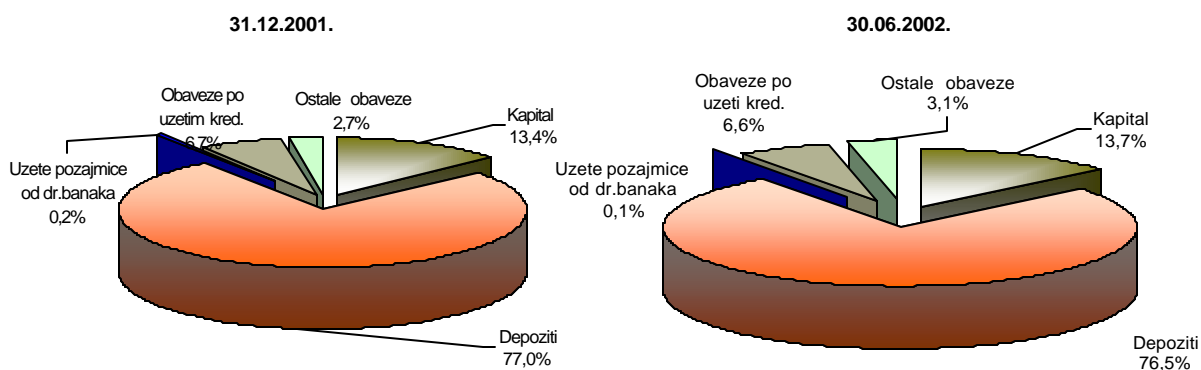
U strukturi bilansa banaka na strani pasive nije bilo značajnijih promjena. Međutim, u aktivni banaka učešće kredita je povećano za cca 9%, tako da sa 30. 06. 2002. godine neto krediti čine 50% imovine banaka. Istovremeno, učešće novčanih sredstava smanjeno je za isti procenat (sa 47% na 38%).

Banke u Federaciji BiH i dalje drže značajna novčana sredstva na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu gdje je sa 30. 06. 2002. godine bilo deponovano 70% ili 1,1 milijarda KM od ukupnih novčanih sredstava, na rezervnom računu kod Centralne banke BiH bilo je 18% ili 277 miliona KM, a u trezorima banaka 12% ili 193 miliona KM.

2. 1. 1. Pasiva (obaveze i kapital)

Struktura obaveza i kapitala u bilansu stanja banaka sa 30. 06. 2002. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 7: *Struktura pasive banaka*

Struktura pasive nije se značajnije promijenila, tako da i dalje depoziti kao primarni izvor finansiranja imaju najveće učešće od 76,5%.

Depoziti su u posmatranom periodu povećani za 9% ili 250 miliona KM i to isključivo kod privatnih banaka, dok su kod državnih banaka neznatno smanjeni (za 1% ili 2 miliona KM).

Trend koncentracije depozita u banakama koje imaju istovremeno i najveću aktivu je nastavljen, tako da se sa 30. 06. 2002. godine u pet najvećih banaka nalazilo 66% ukupnih depozita ili 2.092 miliona KM. Takođe pokazatelj koncentracije depozita je i podatak da se 84% od ukupnih depozita nalazi u samo deset banaka.

Jedan od pokazatelja pozitivnih kretanja u bankarskom sistemu jeste i poboljšanje ročne strukture depozita koja, iako i dalje nije zadovoljavajuća, ima lagani trend poboljšanja. Učešće dugoročnih depozita u odnosu na kraj 2001. godine povećano je za pet odsto (sa 15% na 20%), koliko je istovremeno smanjeno učešće kratkoročnih depozita, što se može sagledati u sljedećoj tabeli :

Tabela 9 : Ročna struktura depozita

DEPOZITI	31.12.2001.		30.06.2002.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Štednja i dep. po viđenju	1.779.672	61,4	1.880.238	59,7
Do 3 mjeseca	413.465	14,2	345.147	10,9
Do 1 godine	280.243	9,7	301.835	9,6
1. Ukupno kratkoročni	2.473.380	85,3	2.527.220	80,2
Do 3 godine	242.924	8,4	293.866	9,3
Preko 3 godine	184.309	6,3	329.936	10,5
2. Ukupno dugoročni	427.233	14,7	623.802	19,8
UKUPNO (1 + 2)	2.900.613	100,0	3.151.022	100,0

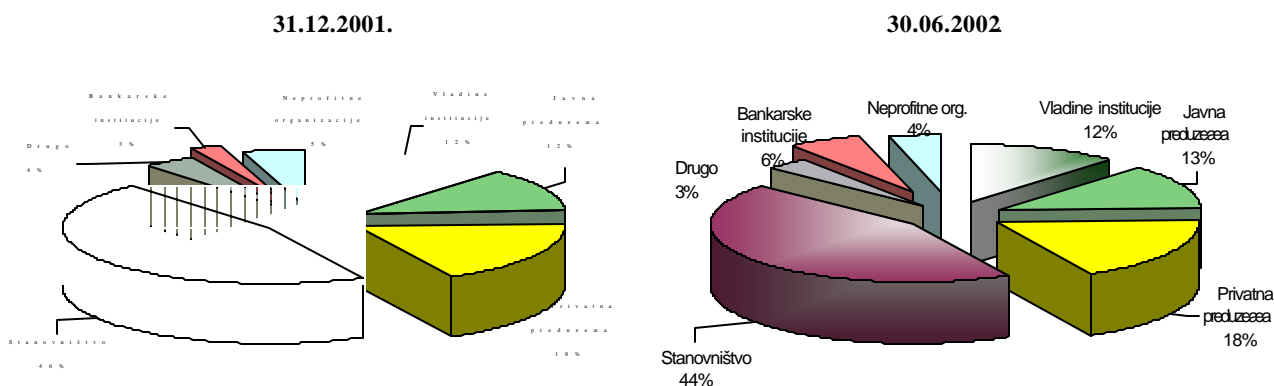
Banke moraju posvetiti punu pažnju održavanju adekvatne ročne usklađenosti izvora (i to prije svega depozita kao primarnog izvora) i plasmana što je posebno značajno s aspekta izloženosti banke likvidnosnom riziku, odnosno upravljanju ovim rizikom, što podrazumijeva uspostavljanje djelotvornih sistema koji rizik identificiraju, mjere, kontroliraju i nadziru. Svako narušavanje ročne usklađenosti predstavlja u osnovi opasnost za buduću poziciju likvidnosti, a što na kraju može ugroziti i cjelokupno finansijsko stanje banke i dovesti u pitanje njeno daljnje poslovanje.

Tabela 10 : Sektorska struktura depozita⁸

- u 000 KM -

SEKTORI	31.12.2001.		30.06.2002.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Vladine institucije	339.364	11,7	374.469	11,9
Javna preduzeća	359.390	12,4	393.862	12,5
Privatna preduzeća i društva	536.324	18,5	563.417	17,9
Neprofitne organizacije	132.452	4,6	135.970	4,3
Bankarske institucije	77.272	2,7	180.500	5,7
Građani	1.334.337	46,0	1.391.800	44,2
Ostalo	121.474	4,1	111.004	3,5
UKUPNO	2.900.613	100,0	3.151.022	100,0

Grafikon 8 : Sektorska struktura depozita

⁸ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Od ukupnog rasta depozita od cca 250 miliona KM u 2002. godini, analizirajući po sektorima, najviše se odnosi na rast depozita bankarskih institucija (cca 103 miliona KM), što je rezultat potpore osnivača-dioničara (stranih banaka) u cilju obezbjeđenja dodatnih izvora za finansiranje najvećim dijelom sektora stanovništva i privatnih preduzeća. Navedeni depoziti su dugoročni što je posebno značajno imajući u vidu namjenu istih.

Kao rezultat navedenog, najznačajnija promjena u sektorskoj strukturi depozita u odnosu na kraj 2001. godine je povećanje učešća bankarskih institucija sa tri odsto na šest odsto.

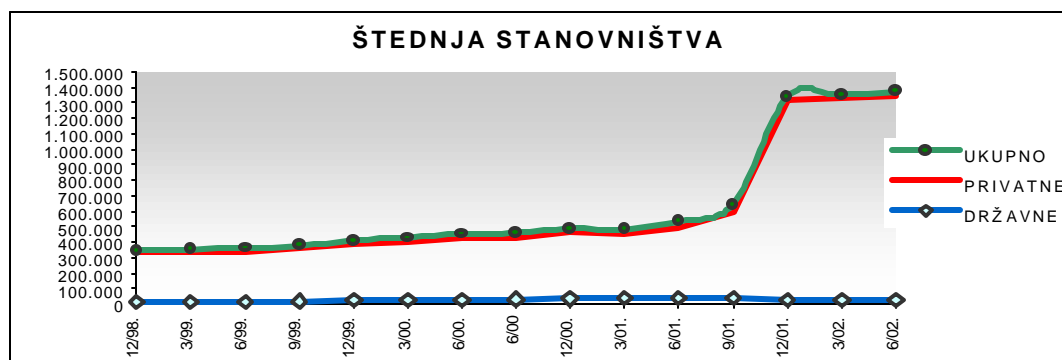
Iako je učešće sektora stanovništvo u ukupnim depozitima smanjeno za dva odsto, štedni depoziti i dalje rastu, tako da je stopa rasta za prvih šest mjeseci 2002. godine iznosila tri odsto ili 34 miliona KM.

Kao i u ostalim segmentima, treba istaći postojanje jake koncentracije štednje u nekoliko banaka, jer se 61% ukupne štednje nalazi u tri najveće banke u Federaciji (sa 31. 12. 2001. godine isti podatak je iznosio 45%), odnosno 85% ukupne štednje je u 8 privatnih banaka.

Tabela 11 : Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2000.	31.12.2001.	30.06.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	34.841	28.787	25.445	83	88
Privatne	427.166	1.285.803	1.323.543	301	103
UKUPNO	462.007	1.314.590	1.348.988	285	103

Grafikon 9 : Nova štednja stanovništva po periodima

2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) i dopunama i izmjenama Odluke utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervacija za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva⁹ bilansa banaka u FBiH na dan 30. 06. 2002. godine iznosila je 4.322 miliona KM, što je za 10% ili 376 miliona KM više nego na kraju 2001. godine, dok su vanbilansne rizične stavke iznosile 567 miliona KM i povećane za 15% ili 72 miliona KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁰ iznosila je 4,8 milijardi KM i za 10% je veća nego na kraju 2001. godine.

Tabela 12 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici iz aktivnog bilansa

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2000.	Strukt. %	31.12.2001.	Strukt. %	30.06.2002.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2.	3.	4.	5.	6	7	8	9
Kreditni	1.128.493	41,4	1.526.178	38,7	1.997.587	46,2	135	131
Kamat e	17.644	0,6	18.646	0,4	23.215	0,6	100	132
Dospjela potraživanja	168.567	6,2	192.020	4,8	234.220	5,4	113	123
Potraživanja po plaćenim garancijama	10.913	0,4	7.853	0,2	9.257	0,2	72	118
Ostali plasmani	29.151	1,1	28.083	0,7	41.978	1,0	96	149
Ostala aktiva	1.372.554	50,3	2.176.795	55,2	2.016.101	46,6	159	93
UKUPNA AKTIVA	2.727.322	100,0	3.946.575	100,0	4.322.358	100,0	145	110
VANBILANS	435.095		495.029		567.345		106	115
AKTIVA S VANBILANSOM	3.162.417		4.441.604		4.889.703		140	110
Opći kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici	212.669		201.159		226.609		95	113
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	201.198		197.615		223.899		98	113

Najznačajnije promjene u prvopolovini 2002. godine u aktivi banaka su dalji rast plasmana¹¹, koji su povećani za 30% ili 531 milion KM i smanjenje novčanih sredstava za 11% ili 200 miliona KM. Ovakav rast kreditnog portfolija znači da se istovremeno povećala izloženost banaka kreditnom riziku, što mora biti praćeno uspostavljanjem adekvatnog sistema za upravljanje istim od strane organa upravljanja i rukovođenja.

Treba istaći da je nastavljen trend povećanja plasmana sektoru stanovništva (u posmatranom periodu povećani su za 54% ili 336 miliona KM), što je s aspekta rizika dobro jer se u praksi pokazalo da je ovaj dio kreditnog portfolija kod banaka najmanje rizičan.

U strukturi aktive najznačajnija promjena je povećanje učešća kreditnih plasmana za 8,4% i smanjenje učešća ostale aktive za skoro isti procenat (u ostalu aktivu su uključena novčana sredstva, fiksna aktiva i ostale stavke koje su po iznosima relativno beznačajne).

Navedeni trend, odnosno povećanje kreditiranja stanovništva dovelo je i do promjene učešća u sektorskoj strukturi kredita u odnosu na kraj 2001. godine.

⁹ Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki.

¹⁰ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.2

¹¹ Krediti sa kamatama, dospjelim potraživanjima, potraživanjima po plaćenim garancijama i ostalim plasmanima.

Tabela 13 : *Sektorska struktura kredita*

SEKTORI	31.12.2000.		31.12.2001.		30.06.2002.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	20.428	1,5	26.033	1,5	34.436	1,5	127	132
Javna preduzeća	285.448	21,8	246.437	14,3	245.121	10,9	87	99
Privatna preduzeća i društ.	568.773	43,5	770.703	44,7	942.557	42,1	135	122
Neprofitne organizacije	4.995	0,4	6.370	0,4	5.043	0,2	128	79
Bankarske institucije	62.592	4,8	42.480	2,5	41.560	1,9	68	98
Građani	362.370	27,7	623.219	36,2	959.542	42,8	172	154
Ostalo	3.652	0,3	8.422	0,4	12.807	0,6	230	152
UKUPNO	1.308.258	100,0	1.723.663	100,0	2.241.066	100,0	132	130

U pogledu ročnosti treba istaći da je nastavljen trend povećanja dugoročnih kredita (66% ukupnih kredita), i to posebno kredita datih stanovništvu (sa 30. 06. 2002. godine 91% su dugoročni), dok je 50% ukupnih kredita privatnim preduzećima plasirano kao dugoročni.

Ako se analiziraju banke pojedinačno, kod jednog broja banaka je evidentna ročna neusklađenost finansijske aktive i obaveza, odnosno finansiranje dugoročnih plasmana iz kratkoročnih izvora. Ovo je u osnovi prvi upozoravajući znak da banka u budućnosti može imati likvidnosnih problema i to naročito ako se pogorša kvalitet aktive. Zato sada većina banaka ima problem obezbjeđenja dugoročnih izvora, uključujući u to i primarne (depoziti) i sekundarne (kreditni) izvore i kapital.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena kreditnog rizika plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive banaka i vanbilansnih rizičnih stavki na dan 30. 06. 2002. godine i potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 14 : *Klasifikacija aktive i vanbilansnih rizičnih stavki aktivnog bilansa*

-000 KM-

POTRAŽIVANJA	KATEGORIJA KLASIFIKACIJE					UKUPNO
	A	B	C	D	E	
Plasmani ¹²	1.696.545	323.777	117.657	139.929	5.134	2.283.042
Kamate	15.425	3.973	1.033	2.784	0	23.215
Ukupno plasmani	1.711.970	327.750	118.690	142.713	5.134	2.306.257
Ostala aktiva	2.001.572	8.199	38	4.121	2.171	2.016.101
UKUPNA AKTIVA	3.713.542	335.949	118.728	146.834	7.305	4.322.358
VANBILANSNE RIZIČNE STAVKE	501.684	54.911	4.196	6.049	505	567.345
AKTIVA SA VANBIL. RIZIČ. STAVKAMA	4.215.226	390.860	122.924	152.883	7.810	4.889.703
Opći kreditni rizik i Potencijalni kred. gubici	69.131	30.993	32.981	85.694	7.810	226.609
Već formirane opće i posebne rezerve za kred.gubitke	69.462	30.949	32.963	87.802	2.723	223.899
Struktura formiranih rezervi po kategorijama klasifikacije	31,1	13,8	14,7	39,2	1,2	100,0

¹² U plasmane su uključeni : krediti, dospjela potraživanja, potraživanja po plaćenim garancijama i ostali plasmani.

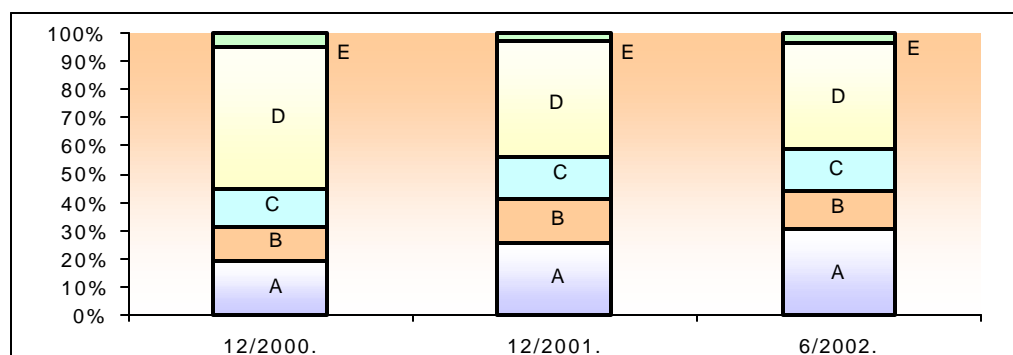
Uešæe nekvalitetne aktive (C,D i E) od 5,8% u ukupnoj aktivi je neznatno smanjeno u odnosu na kraj 2001. godine (6,0%).

Nivo opæeg kreditnog rizika i procjenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrðenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedeæoj tabeli i grafikonu:

Tabela 15 : *Struktura i trend opæeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2000.		31.12.2001.		30.06.2002.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	41.521	19,5	51.396	25,6	69.131	30,5	124	134
B	24.357	11,5	31.339	15,8	30.993	13,7	130	97,6
C	29.822	14,0	28.852	14,3	32.981	14,6	97	113
D	105.597	49,7	83.791	41,5	85.694	37,8	79	103
E	11.372	5,3	5.781	2,8	7.810	3,4	51	135
UKUPNO	212.669	100,0	201.159	100,0	226.609	100,0	95	113

Grafikon 10 : *Struktura i trend opæeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Opæi kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici banaka na dan 30. 06. 2002. godine iznosili su 227 miliona KM (4,6 % ukupne aktive sa vanbilansom) što je za 13% više nego na kraju 2001. godine, a najveæi rast od 35% odnosi se na opæi kreditni rizik, odnosno kategoriju “A”, što je rezultat ostvarenog rasta riziène aktive banaka.

Iako uešæe kategorije klasifikacije “D” u strukturi kreditnih gubitaka ima trend smanjenja, ono je i dalje veoma visoko i iznosi 37,8% na nivou bankarskog sektora i pokazatelj je lošeg kvaliteta prije svega kreditnog portfolia, a što se negativno reflektuje i na profitabilnost i na kapital banaka.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izlož ene raznim vrstama rizika, od kojih poseban znaèaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila odreðene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom¹³, kroz donošenje Odluke o

¹³ Èlan 46. stav 2. Zakona o bankama definiše pojam “lica povezana s bankom”.

minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i naèin poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Upravni odbor banke, a na prijedlog generalnog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Većina banaka usvojila je posebne politike i procedure za poslovanje s povezanim licima, ali se u praksi, nerijetko, one ne primjenjuju dosljedno. Zbog toga je upravo poslovanje s povezanim licima najčešći uzrok problema koji se ispoljavaju u neadekvatnom rezervisanju za potencijalne gubitke i neodgovarajućem neto kapitalu pa sve do ugrožavanja likvidnosti banaka.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke sa više od 5% glasačkih prava,
- članovima Upravnog odbora i višeg rukovodstva banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

Međutim, izvještajni podaci koje banke dostavljaju FBA moraju se uzeti sa izvjesnom rezervom, jer stvarno stanje navedenih transakcija moguće je utvrditi samo prilikom provjere izvještajnih podataka, kontrolom na licu mjesta tj. u banci. Takođe, dosadašnje iskustvo je pokazalo da je ovaj segment poslovanja najrizičniji u većini banaka, što je rezultiralo visokim kreditnim gubicima, odnosno troškovima rezervi za potencijalne kreditne gubitke, i to prije svega zbog kreditnih transakcija sa dioničarima i njihovim povezanim licima (firmama koje su u njihovom vlasništvu ili u kojima imaju značajni interes).

Tabela 16 : *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM -

Opis	D A T I K R E D I T I		
	31.12.2000.	31.12.2001.	30.06.2002.
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	70.677	46.071	58.128
Članovima Upravnog odbora	1.164	48	184
Rukovodnim rad.i služ b.banke	4.537	3.580	3.588
UKUPNO	76.378	49.699	61.900
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	21.243	4.906	10.530

FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uođenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke. Sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga uz primjenu odgovarajućih mjera.